

Bir Japon geleneđi Gunbalara Őukran

F. BETÜL AYDIN

J

APONYA genelinde, halk hâfızasının sağlam bir parçasını oluşturan bir inanış, atı denizin ve dünyânın derinliklerinden çıkmış bir varlık olarak nitelendirir. Bu efsânevî varlık tıpkı damarlara pompalanan kan gibi, eşkin bir yürüyüşle Japonya'dan yeryüzüne yayılmıştır. Onun çıkışı, dünyânın karanlık başlangıcıyla ilişkilendirilir. Bu arketipsel at, yâni karanlığın gizemli çocuğu, ateşin yıkıcı ama muzaffer ve suyun besleyici ama boğucu güçleriyle bağlantılı olarak hem yaşamın hem de ölümün taşıyıcısıdır.

At Japon kültüründe Şinto ile birlikte anlam zenginliğine kavuşmuştur. Yakın zamandaki arkeolojik bulgular Japonya'daki atların orijinleri ve Japonya'ya ne zaman geldikleri konusunu karmaşıklaştırırsa da Japonya'da at her zaman güç kavramıyla ilişkilendirilmiştir. Sâdece dünyevî değil, aynı zamanda tanrısal bir güç bu. At kutsal varlıklara, tanrılara, istek ve duâları yetiştiren bir varlık olarak kabul edilir. Bu sebeple Şinto tapınaklarına adak olarak at bırakılır. Bunun yanında, atların bakımının zorluğu sebebiyle mi, yoksa herkesin karşılayamayacağı pahalı bir adak olması yüzünden midir bilinmez, üzerine dilek ve duâ yazılarak tapınaklara konan "ema"lara (bir çeşit tablet) at resimleri çizilmiş, bu emalar tapınak girişlerine

asılmıştır. Bu âdet biraz değişmiş olarak hâlâ yaşatılmakta; emalara sâdece at resimleri değil, o yılki hayvanın resmi de çizilmektedir. Ayrıca bu tabletler insanlar arasındaki iyi dilek ve temennî alış verişinin geleneksel bir vâsıtasıdır.

Eski çağlarda Japon inanışına göre at, tanrılarla insanlar arasında bir ulak görevi görür. Yağmur duâlarında ve çeşitli seremonilerde at kullanılır. Ülkenin birçok bölgesinde Japon çiftçiler çeltik tarlalarının kenarlarına at dişleri veya kemikleri ya da tahtadan yapılmış at heykelleri gömerler. Bu ritüeller, o yıl çeltiklere bereket getirecek yağmurların yağması için tanrılara edilmiş bir nevi duâ yerine geçmektedir.

İlginçtir ki Japon hükümdarları ihtişamlı atlara veya onların koşulduğu arabalara değil, gösterişli boynuzları olan öküzlerin çektiği arabalara binmişlerdir. Bu yüzden at Japon kültüründe diğer birçok kültürde olduğu gibi imparatorluk ya da aristokrasinin bir sembolü sayılmamıştır. Her ne kadar geçmişte imparatorlar ata binmeyi tercih etmemiş görünse de her yeni yılın 6. günü mâvi (aslında kirli beyaz) bir at eşliğinde düzenlenen törenlere iştirak etmişlerdir. Bu gelenek, Çin'deki Tang hânedanlığında ortaya çıkmıştı. Yin-Yang teorisine göre at Yang enerjisi açısından zengin, pozitif bir varlıktı. Mâvi renk ise baharın sembolüydü. Yılın

K. Taito, Bir uçurtma ipi üzerinde duran kadın, 1822. Rijksmuseum.

başlangıcında, yâni her şeyin değiştiğine inanılan bu yeni dönemde mâvi atın insanlara gösterilmesinin kötü enerjileri alıp götürüleceğine ve insanların ömrünü uzatacağına inanılmıştır. Bu gelenek, Çin'de hepten unutulmuş olsa da Japonya'nın bâzı bölgelerinde hâlâ devam sürdürülmektedir.

Savaşlarla geçen XIX. yüzyılın ikinci yarısında büyük at kayıpları yaşanır ve dünyânın birçok yerinden at getirilmek sûretiyle kayıplar telâfi edilmek istenir. Ama bundan önce savaşlarda ölen atlar için Japonya'nın pek çok bölgesinde "Gunba" denilen at heykellerinin dikildiği gösterişli sunaklar yapılır. Gunbaların en göz alıcı örneklerine Japonya'nın kuzeydoğusunda Japonya'daki en güzel atların yetiştirildiği Tohoku bölgesinde rastlanmaktadır. Savaşlarda ölen milyonlarca atın rûhunu teskin edeceğine inandıkları hediyelerle ve derin bir minnet duygusuyla Gunbaları ziyaret eden Japonlar, atların en sevdiği besinler arasında sayılan havuç ve su dolu kapları heykellerin yanına adak niyetine bırakırlar. 🐾

KAYNAKÇA

1 <http://blog.alientimes.org/2014/02/as-we-get-into-the-year-of-the-horse-a-bit-on-horses-in-japanese-history-and-culture/>

2 <https://doyouknowjapan.com>

Kawanakajima muhârebeleri.

